

Het rapport *Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie*

Deputaten M/V in de kerk hebben hun rapport voor de komende generale synode gepubliceerd. Een van de deputaten, Dick Slump, schrijft in een verantwoording waarom hij het standpunt van de anderen niet kan delen. Wij vallen hem bij. In de bespreking die hieronder volgt, wordt met 'het rapport' steeds bedoeld op wat de meerderheid van deputaten heeft geschreven.

Mijn bijdrage is bedoeld als een bespreking van het hele rapport. De bijdrage van Pieter Boonstra (zie p. 298 van dit nummer) zoomt in op het ene punt van 'de nieuwe manier van bijbellezen'.

De strekking van het rapport kan worden samengevat in conceptbesluit 2 dat aan de Generale Synode Ede 2014 wordt voorgelegd:

a. de visie dat naast mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen, zoals deze in dit rapport verwoord is, past binnen de bandbreedte van wat als schriftuurlijk en gereformeerd kan worden bestempeld;

b. het al dan niet functioneren van vrouwen als ambtsdragers mag voor de GKv geen belemmering vormen in de kerkelijke contacten met de CGK en NGK en evenmin bij gemeentestichtingsprojecten.

Het rapport gaat over de dienst van mannen en vrouwen. Maar in het rapport wordt een visie aan de kerken voorgesteld die een algemenere strekking heeft. Het is een visie op het gezag van de Bijbel in allerlei hedendaagse vragen die te maken hebben met veranderingen in onze samenleving. Daarom is het goed eerst die visie te bespreken. Daarna ga ik wat dieper in op de vragen over M/V in de kerk. Ten slotte iets over de conceptbesluiten, zoals ze hierboven staan.

Joop Schreuder

Kroniek

De hermeneutische visie van deputaten

Het rapport vraagt aandacht voor het verschil tussen de context waarin eens de bijbelse geboden gegeven zijn en onze hedendaagse context. De betekenis van bijbelwoorden van toen voor ons vandaag moeten we vinden door een voortdurend heen en weer bewegen tussen de verschillende contexten, waarbij de bijbeltekst het belangrijkste blijft en de Heilige Geest ons, samen met alle heiligen, gaandeweg leert om vast te stellen wat dit vandaag voor ons betekent.

Om dit te kunnen doen, moet worden vastgesteld wat de oorspronkelijke context was, wat toen de bedoeling was van de bijbeltekst, wat nu de context

is en hoe we nu aan de oorspronkelijke bedoeling in veranderde omstandigheden recht doen. In het rapport wordt vanuit deze visie

besproken wat we vandaag moeten zeggen over de vraag of de ambten van diaken, ouderling en predikant ook door vrouwen kunnen worden vervuld.

De oorspronkelijke context

Hoe zien deputaten, deze visie toepassend op m/v-vragen, de oorspronkelijke context?

Het valt op dat het rapport in dit verband eenzijdig focust op het onderwijs van Paulus. In het rapport wordt onderscheid gemaakt tussen de context waarin Paulus schreef en onze context

vandaag. Een paar teksten uit de brieven van Paulus worden besproken. Maar daarmee trekken deputaten het beeld scheef. We hebben niet alleen te maken met de context van Paulus in de eerste eeuw. We vinden onderwijs over m/v-vragen in de hele Bijbel. Deputaten versmallen op ongeoorloofde manier 'de oorspronkelijke context'. Want dat is de context van de hele Bijbel, die ontstaan is in verschillende tijden, culturen en taalgebieden. Door de tijden heen zal de relatie man-vrouw best verschillend ingevuld zijn, toch vinden we door de hele Bijbel heen de dubbele lijn van (1) gelijkwaardigheid van man en vrouw én (2) verschil in positie. Het gaat daarom niet aan om enkel de context waarin Paulus schreef, met de onze te contrasteren. De geschetste context is niet anders dan hoe deputaten die zien, versmald tot het onderwijs van Paulus.

Het rapport geeft ook een versimpelde voorstelling van de context waarin Paulus schreef. Het spreekt over 'de mediterrane cultuur ten tijde van het Nieuwe Testament' (p. 18); de werkelijkheid moet veelvormig geweest zijn. Paulus werkte in een enorme regio, met ongetwijfeld grote plaatselijke verschillen én met het grote verschil tussen (christenen uit de) Joden en niet-Joden. Maar hij beroept zich op wat in de kerken algemeen aanvaard behoort te zijn. En hij beroept zich op het Oude Testament. De context van Paulus is ook die van hemzelf: als farizeeër, die door en door onderwezen is in de wet, de profeten en de geschriften.

De oorspronkelijke bedoeling

Hoe aanvechtbaar de visie van deputaten in de praktijk is, blijkt ook als zij gaan omschrijven waar het Paulus klaarblijkelijk vooral om ging. Het rapport haalt één motivering van

Paulus naar voren en geeft die een onevenredig belang. Deputaten stellen: belangrijk motief voor Paulus, in

- c. Paulus beroept zich erop dat zijn onderwijs in overeenstemming is met het onderwijs van heel de Schrift; hij noemt in het bijzonder hoe God in het begin aan de man-vrouwrelatie vorm gaf. Hij beroept zich op het 'zoals ook in de wet staat'*
- d. Paulus beroept zich op de relatie God-Christus, in verhouding tot man-vrouw. Hij beroept zich op de relatie tussen Christus en zijn kerk, zoals die weerspiegeld behoort te worden in de relatie man-vrouw. Dat gaat ver uit boven hoe 'men' de relatie man-vrouw in die tijd zag.
- e. Door alle motiveringen heen loopt de lijn: gelijkwaardig én verschillend (in positie). Onderling dienstbaar, maar elk op eigen plaats.
- f. Het doorgaande spreken van de Schrift over de relatie m/v in het huwelijk en in de kerk kan niet getypeerd worden als een onnodige hindernis voor het evangelie. Het is kostbaar onderwijs van de hele Schrift, dat we niet mogen opgeven.

Waarom zouden we niet mogen zeggen dat het vooral Paulus' bedoeling was om concreet te maken wat in lijn ligt met het onderwijs van heel de Schrift en spoort met hoe God de relatie m/v in het huwelijk en in de kerk bedoeld heeft?

Deputaten maken van wat hoogstens één van meerdere motieven van Paulus is, het doorslaande argument in hun betoog: Paulus wilde toen de doorgang van het evangelie niet in de weg staan – wij mogen nu de doorgang van het evangelie niet in de weg staan.

De context nu

In het rapport stellen deputaten dat wat Paulus schrijft over m/v nu (in tegenstelling tot Paulus' tijd) ingaat tegen de geaccepteerde maatschappelijke situatie; dat wij minder dan

Rapport deputaten M/V in de kerk

Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie

Peter Bakker
Rob van Houweelingen
Hans van Leeuwen
Wieke Majda-Douma
Hans Schaeffer
[Dick Slump]
Harmke Vlieg-Kempe

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Ede 2014

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.
Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

zijn onderwijs over m/v, was dat de evangelieverkondiging niet onnodig gehinderd mag worden. Hij sloot zich voor een belangrijk deel aan bij de toenmalige cultuur. Willen wij het evangelie doorgang geven, dan moeten wij vandaag onnodige hindernissen wegnemen; dat kan betekenen dat we wat betreft m/v nu andere standpunten innemen dan toen.

Deze redenering moeten we niet overnemen.

- a. Dat Paulus (in grote lijnen) aansloot bij de toenmalige cultuur, is een aanvechtbare generalisatie. Dat Paulus zo uitvoerig hierover moest schrijven, doet iets anders vermoeden.
- b. Wat is onnodig hinderen? Paulus vraagt van christenen geen aanpassing aan de omringende cultuur, maar een voorbeeldig leven dat in plaats van weerstand op te roepen respect afdwingt en laat zien hoe mooi het evangelie is.

vroeger ons laten leiden door de traditionele moraal; dat in onze cultuur gelijkwaardigheid (JJS: lees 'gelijkheid') vooropstaat; dat de voorschriften nu een isolement scheppen waardoor de verkondiging van het evangelie onnodig zou kunnen worden gehinderd. In de beschrijving van de tegenwoordige context komt de opvatting van deputaten mee. Zij zelf vinden klaarblijkelijk dat wat Paulus schrijft, als we dat onveranderd toepassen, de verkondiging in de weg kan staan. Het is een waardeoordeel dat hierdoor 'de verkondiging van het evangelie onnodig (cursief van mij, JJS) zou kunnen worden gehinderd' (p. 18). Zo maakt het rapport van deputaten zelf duidelijk hoe riskant het is om te gaan werken vanuit hun visie. Een heel andere inkleuring is evengoed

mogelijk. Bijvoorbeeld: kennelijk raakt onze samenleving steeds verder vreemd van de instellingen van God en verklaart dat mede de moeite die men heeft met wat de Bijbel schrijft over vormen van gezag. Het gelijkheidsdenken en het individualisme van vandaag hebben dringend correctie nodig door bijbels onderwijs.

Niet aanpassen, maar uitleggen

Door alle tijden heen heeft de kerk er mee te maken dat het evangelie botst met opvattingen in de samenleving. In grote lijnen geschetst is dan de keus tussen *isolement* (contact zo veel mogelijk vermijden om zelf zuiver te blijven), *aanpassing* (om de boodschap zo goed mogelijk over te brengen) of *een koers*

daartussenin (contact zoeken, de boodschap begrijpelijk uitdragen zonder de inhoud aan te passen). Waar deputaten voor kiezen, komt neer op een inhoudelijke aanpassing: we gaan iets anders zeggen, omdat dat beter aansluit bij onze samenleving. Waar we ons voor moeten blijven inzetten, is: uitleg geven van het mooie, doorlopende onderwijs van de hele Schrift, in taal die vandaag begrepen wordt, zonder op inhoud te gaan schuiven.

Toespitsing op de vragen over M/V in de kerk

Na de bespreking van de hermeneutische visie nu een paar opmerkingen specifiek over hoe het rapport ingaat op m/v-vragen.

Confrontatie met aangevoerde argumenten mist

Deputaten hebben een eigen visie ontwikkeld als grond voor het standpunt dat naast mannen ook vrouwen in de kerkelijke ambten mogen dienen. Maar wat is er gedaan met de opdracht om gebruik te maken van studiemateriaal dat er al ligt? Het is opvallend dat het rapport zich vrijwel niet confronteert met belangrijke argumenten die vaak zijn aangevoerd voor het 'traditionele' standpunt.

Ik denk aan de volgende argumenten:

- Fundamenteel is hoe God in het begin de relatie m/v

Fundamenteel is hoe God in het begin de relatie m/v heeft ingesteld

heeft ingesteld. Wanneer de Here Jezus vragen krijgt over echtschei-

ding, wijst hij nadrukkelijk naar het begin. Daar zie je hoe God het huwelijk bedoeld heeft. In overeenstemming daarmee behoren we, als het gaat over de relatie man-vrouw, nadrukkelijk stil te staan bij de vraag: hoe heeft God die relatie vanaf het begin bedoeld?

Het rapport gaat niet in op het feit dat de Here God de man als eerst-verantwoor-

delijke/hoofd heeft aange-steld, blijkens onder meer

het feit dat hij (en niet de vrouw die als eerste gezondigd heeft) als eerste ter verantwoording wordt geroepen; en dat de dood in de wereld is gekomen, niet om de zonde van de vrouw maar die van de man (vgl. ook Rom. 5).

De Here Jezus wijst bij vragen over echtscheiding op de blijvende betekenis (dus ook in andere context) van hoe God de relatie man-vrouw vanaf het begin bedoeld heeft. Het rapport honoreert niet zulke blijvende be-

tekenis wat betreft de m/v-verhouding.

- Het rapport zwijgt over het feit dat het gezaghebbend onderwijs in Gods Woord in het Oude Testament was toevertrouwd aan de priesters en per definitie een taak was voor mannen.
 - Het rapport noemt Debora, maar verdisconteert niet dat aan haar wel rechtspraak in Israël wordt toegeschreven, maar niet het gezaghebbend onderwijs; en dat in die geschiedenis de man, in de persoon van Barak, in gebreke wordt gesteld omdat hij niet zó leiding geeft als van hem gevraagd is.
 - Het rapport gaat voorbij aan het onderscheid tussen de volstrekte gelijkwaardigheid enerzijds en het verschil in positie anderzijds, zoals dat er blijkens het bijbelse onderwijs is tussen God de Vader en God de Zoon. Dat parallel daarmee er ook tussen man en vrouw tegelijk gelijkwaardigheid en verschil in positie kan zijn, is een punt dat niet wordt besproken. Het wordt zelfs genegeerd waar het rapport spreekt

- over een *gelijkwaardig* functioneren, terwijl het kennelijk gaat over een gelijke positie (p. 23 onderaan).
- e. Het rapport gaat bij de bespreking van 1 Korintiërs 11 eraan voorbij dat in vers 3 God het hoofd van Christus wordt genoemd, en wat dat betekent in het geheel van dat vers. Er wordt gezegd dat Paulus' spreken hier gezagsrelaties in zijn tijd weerspiegelt, maar juist het noemen van Christus in de reeks God-Christus-man-vrouw blijft buiten beeld.
- f. Het argument dat de relatie man-vrouw, als een relatie van gelijkwaardigheid en verschil in positie, geworteld is in God zelf (relatie Vader-Zoon) en in zijn scheppingsinstelling, en in de leer van onze verlossing (de zonde kwam in de wereld door één, Adam; God gaf een nieuwe Man, Christus; dankzij Hem is er genade en eeuwig leven) wordt in het rapport niet besproken.

Belemmering?

Het is niet juist om te suggereren dat het werk aan de voortgang van het koninkrijk kan worden belemmerd door wat God bij de schepping heeft ingesteld. Hier wordt de eenheid van het werk van Vader, Zoon en Geest onder spanning gezet. De argumenten die het rapport ervoor geeft, passen niet bij deze bewering.

- Galaten 3:28, het allen één zijn in Christus, relativeert de door God geschapen verscheidenheid tussen

de seksen – zijn we dan geen man/vrouw meer?

- Het eerste en grote gebod normeert en reguleert alles – is het vanaf het begin ooit anders geweest?
- Wanneer relaties de navolging van de Heer verhinderen, moet ermee gebroken worden – hoe is dat een argument in dit verband?

De Here Jezus heeft telkens aangegeven dat zijn werk geen breuk betekent met het Oude Testament, maar de vervulling ervan brengt. Hij komt het werk van de Vader in de schepping niet ombuigen, Hij komt helen en zijn Vaders plannen werkelijkheid maken. Het werk van de Geest betekent ook geen breuk met het werk van de Zoon: Hij werkt uit in de praktijk wat de Zoon voor ons tot stand heeft gebracht. Als de Zoon ons nadrukkelijk leert om te denken vanuit Gods scheppingsinstelling (Mat. 19), moeten wij Hem daarin navolgen, en niet gaan denken in een schema waarin scheppingsinstelling en koninkrijk in een zekere spanning tegenover elkaar komen te staan.

Te breed spoor

Deputaten stellen dat voor het ambt twee elementen belangrijk zijn: de roeping en het feit dat de ambtsdrager Christus representeert. Met deze twee noties alleen komen we concreet niet verder, omdat ze ook toepasbaar zijn op andere taken of ambten dan die van diaken, ouderling en predi-

kant. Ouders worden geroepen om goede leiding te geven aan hun kinderen. Ook als moeder kan (en moet) je naar je kind Christus representeren. En in allerlei andere relaties kunnen vrouwen eveneens Christus representeren op een plaats waar ze zich door God geroepen weten. Het rapport gaat hier over te breed spoor. En de aanwijzingen van Paulus in de pastorale brieven over hoe concreet bijvoorbeeld het ouderlingenambt moet worden ingevuld, worden gemist.

God het hoofd van Christus

De conceptbesluiten in het deputatenrapport

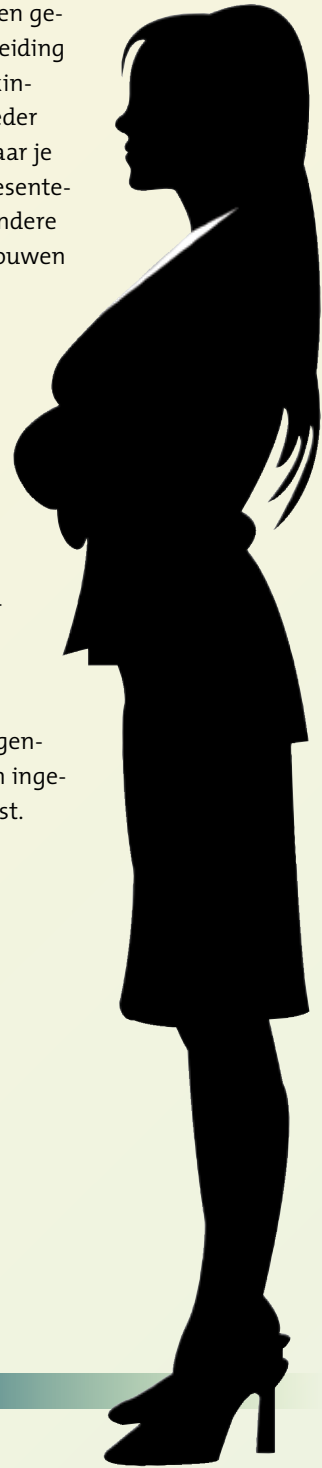
We beperken ons, zoals al in de inleiding is gezegd, tot besluit 2a en 2b.

Conceptbesluit 2a

Acceptatie van de in het rapport gepresenteerde visie heeft onmiddellijk consequenties voor andere onderwerpen waarin we een groeiende kloof ervaren

tussen het onderwijs van de Bijbel en opvattingen in onze samenleving. Als we gaan capituleren voor het feit dat in onze samenleving opvattingen verschoven zijn en proberen daar zo veel mogelijk aan tegemoet te komen door steeds meer ons te beperken tot de kern van het evangelie, zal het binnenkort komen tot grotere vrijheid van denken in onze kerken over bijvoorbeeld homohuwelijk en zelfgekozen

levensbeëindiging, en van opvattingen over kinderdoop en uitverkiezing. De door deputaten gepresenteerde visie biedt geen principiële weerstand tegen deze trend; integendeel. In plaats van te wijken voor onbegrip, moeten we weer durven spreken en preken over hoe mooi Gods bedoeling is met man en vrouw. Hoe indrukwekkend het is wat Christus heeft gedaan voor zijn kerk. Hoe hecht een huwe-

lijksband is waarin de man naar het voorbeeld van Christus zijn verantwoordelijkheid als hoofd neemt en juist daarom zich tot het uiterste verloochent en dienstbaar is aan het welzijn van zijn vrouw. En hoe mooi het is als de vrouw haar man stimuleert om op die manier geestelijk leiding te geven en zelf die leiding ook accepteert. We moeten weer leren begrijpen dat leiding geven (als man in het huwelijk, als ouders aan kinderen, als ambtsdrager aan gemeenteleden) naar Gods bedoeling nooit gepaard kan gaan met misbruik van macht of het kleineren van de ander, maar bete-

Het antwoord op misbruik van posities is niet het opheffen van de verschillen, maar het wegnemen van het kwaad

kent dat de ander gediend wordt. Zonder weg te lopen voor verantwoordelijkheid. Het antwoord op misbruik van posities is niet het opheffen van de verschillen, maar het wegnemen van het kwaad. Net zo min als misbruik

van ouderlijk gezag ons moet brengen tot het opheffen daarvan, moeten we bezwijken voor de druk om misbruik van het hoofd-zijn van de man op te heffen door gelijkschakeling van man en vrouw.

Conceptbesluit 2b

Het rapport bepleit een concentratie op de kern van ons geloof, die het onderwijs van héél de raad van God van onze verlossing in de weg kan gaan staan.

Conceptbesluit 2b vraagt vrijheid voor het functioneren van vrouwen als ambtsdrager in gemeentestichtingsprojecten. Wat gebeurt er als we gaan capituleren voor het feit dat contacten in eerste instantie niets begrijpen van het bijbelse onderwijs over man en vrouw? Ze zullen ook niet begrijpen waarom kinderen van gelovigen behoren te worden gedoopt (je kunt ze toch veel beter als ze zo ver zijn, zelf laten kiezen?). Ze zullen ook niets begrijpen van Gods verkiezing (alle mensen moeten toch dezelfde kansen krijgen?). We moeten voor dat onbegrip niet capituleren, maar ons inspannen om de rijk-

dom van Gods onderwijs uit te dragen. Laat de contacten ontdekken hoe groot, soe-

rein en liefdevol God is en leren roemen in zijn verkiezend welbehagen. Laat hen iets gaan zien van Gods genade die ons vóór is, zoals blijkt in de doop van kinderen van de gelovigen. En leer hun zien hoe mooi het is als mannen en vrouwen gaan dienen naar het voorbeeld van Christus, in de zelfverloochening die van beiden gevraagd wordt, in de verschillende positie waarin God

hen stelt. Laten we maar uitleggen dat we verschillend kunnen omgaan met de positie van de vrouw in de samenleving (vrouwelijk leiderschap vinden we daar geen probleem), en in huwelijk/kerk. En wel om de duidelijke reden dat God ons voor de relaties in het huwelijk en in de kerk expliciet voorschriften heeft gegeven; voor de man-vrouwrelatie verder in de samenleving niet.

We moeten elkaar niet binden aan iets waar de Schrift ons niet aan bindt. Maar wat Gods Woord wél duidelijk

zegt, daaraan zijn we gebonden. Dat is niet ongeloofwaardig; dat is prima te verdedigen.

Noot:

- * 1 Kor. 14:34. In tegenstelling tot wat het rapport zegt op p. 14 is niet onduidelijk waarnaar Paulus verwijst, want de apostel heeft zijn verwijzing naar de wet drie hoofdstukken eerder al expliciet gemaakt, nl. Gen. 1 en 2. Dat Paulus hier eventueel een mondelinge interpretatie van de Thora kan bedoelen, is niet vol te houden. Waar gebruikt hij ooit het woord 'wet' in die zin?

Niet voor onbegrip capituleren

Nader Bekeken – speciale abonnementen

Neem een proefabonnement op Nader Bekeken! U ontvangt het blad dan drie maanden voor maar € 5,-. Wilt u iemand een waardevol cadeau aanbieden? Denk dan eens aan een geschenkabonnement op Nader Bekeken. Het kost u slechts € 10,- en hij/zij ontvangt het blad dan een halfjaar lang!

Kijk op www.woordenwereld.nl of www.bladenbox.nl of bel 0900-226 52 63 (€ 0,10 p.min.).